

Βάλλε, γράψας εἰς ἑκτὼ τόμους τὰς περιηγήσεις του εἰς τὴν τότε Τουρκίαν, Αἴγυπτον, Παλαιστίνην, Περσίαν καὶ Ἰνδία. Οὗτος μάλιστα, νυμφευθεὶς εἰς Μεσοποταμίαν τὴν ἀπαθανατισθεῖσαν παρ' αὐτοῦ μεγάλην καλλονὴν Μακκῆ, διέμεινε πολλὰ ἔτη εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Οἰκῶν περὶ τῆς μέθης τῶν Περσῶν καὶ τοῦ βασιλέως των, εἰς τὸν 3ον, 4ον καὶ 5ον τόμον λέγει, ὅτι τὰ οἰνοπνεύματα εἶναι κοινὰ εἰς τοὺς Περσας ὡς εἰς τοὺς Γερμανοὺς (τομ. 4ος σελ. 340), οὐδὲν δὲ ἀναφέρει περὶ τῆς κορινθιακῆς σταφίδος, μολονότι δίδει περιγραφὰς τῶν ἀμπελώνων οὓς διῆλθεν.

IV.

Πόθεν ἡ ἀρχικὴ σημασία κουρραντιᾶ ἢ κορραντιᾶ.

Ἐν ᾧ οὐτε μνησάν ποιουμένην παρ' αὐτῶν καὶ ἄλλων ὁμοιοβάθμων αὐθεντικῶν ταξειδιωτῶν εὕρισκω τῆς φυτείας τῆς κορινθιακῆς σταφίδος ἐν Ἀσίᾳ, αἴφνης εἰς τὸν Ὀλλανδὸν βοτανολόγον δόκτορα Λεονάρδον Ρωγόλφ (Rauwolf) περιηγητὴν τοῦ 1573 τῆς Τριπόλεως, Αἰγύπτου, Συρίας, Παλαιστίνης, Ἀρμενίας, Μεσοποταμίας, Ἀσσυρίας, Χαλδικίας, εὕρισκω τὰς ἐπομένους περιέρχους λέξεις. (Μέρος πρῶτον σελ. 48). «Ἐγγὺς τοῦ Χαλεπίου τῆς Συρίας ὑπάρχουν διάφοροι μύρτοι φέροντες καρποὺς στρογγύλους καὶ ὄχι μεγαλειτέρους τῶν ἡμετέρων ὁσπρίων, εἶναι ἐξαιρετοὶ εἰς τὴν γεῦσιν, μένουν δὲ χλωροὶ διὰ μακρὸν χρόνον, ἀλλὰ δὲν εὗρον μεταξὺ αὐτῶν εἰμὴ πολλὰ ὀλίγα φραγκοστάφυλα (Coosberris) καὶ κουρραντιᾶ (Currants)

Ἀλλ' ἡ λέξις Currants ἀγγλιστὶ σημαίνει πάντοτε τὴν κορινθιακὴν σταφίδα; Ὅχι βέβαια! Οἱ Ἀγγλοὶ περιηγηταὶ ἀληθῶς καλοῦσι τὴν κουρραντιᾶ τὴν κορινθιακὴν σταφίδα, ἀλλ' ἡ λέξις δὲν παράγεται ἀπὸ τὸ Κόρινθος, ὡς οἱ Γάλλοι ὑπέλαβον αὐτὴν καὶ μετέφρασαν αὐτὴν «Σταφὶς Κορίνθου». Ἡ λέξις εἶναι πρωτότυπος, ἐκφράζουσα πᾶν εἶδος τοῦ ποικίλου γένους τῶν φραγκοσταφυλῶν. Πρὸς τοῦτο οὐδεμία ἀμφιβολία, διότι ἡ νέα βασιλικὴ ἐγκυκλοπαιδεῖα τῶν τεχνῶν, ἐπιστημῶν καὶ ἐτοιμολογίας τῆς Ἀγγλίας, ἐκδοθεῖσα ἐπὶ Βασιλέως Γεωργίου Γ' καὶ πρὸς αὐτὸν ἀφιερωμένη, λέγει (τόμος Α' σελ. 639) «Currant ἢ Currant εἰς τὴν βοτανικὴν εἶναι δένδριον (shrub) οὐκ ὅστις ὁ φλοιὸς εἶναι καστανόχρους τὰ δὲ φύλλα ὡς καὶ τῆς ἀμπέλου, μικρότερα ὅμως, βαθέως πρασίνου χρώματος, κεκαλυμμένα ὑπὸ χνοὺς εἰς τὸ ὑποκάτω αὐτῶν μέρος. Ὁ καρπὸς των εἶναι σφαιροειδής, εἶναι λευκὸς καὶ μέλας· ὁ μέλας (black currants), εἶναι σταφὶς ἀηδὴς εἰς τὴν γεῦσιν. Ἐξ ἀμφοτέρων κατασκευάζεται ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ νόθον κονιάκ (brandy) τῶν Γάλλων καὶ διάφορα ἐλκρὰ ποτὰ, δι' ὧν δροσίζονται καὶ ἰσχυροποιεῖται ὁ στόμαχος καὶ βοηθεῖται ἡ πψίς· ὁμοίως κατασκευάζεται πολτὸν (pellets) τὸ ὁποῖον εἶναι ἄριστον διὰ τὰς φλογώσεις τοῦ λάρυγγος. Τὰ διάφορα εἶδη αὐτῶν εὐδοκιμοῦσιν ἐν Ἀγγλίᾳ, φυτευόμενα ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριον μέχρι τοῦ Μαρτίου, ἐκτὸς τούτου βλαστάνουσιν εἰς οἶον δὴποτε ἐδαφος καὶ θέσιν».

Ἐκ τῶν λόγων τούτων λοιπὸν τῆς νέας βασιλικῆς ἐγκυκλοπαιδεῖας καταφαίνεται, ὅτι τοῦ βοτανολόγου Λεονάρδου Ρωγόλφ ἡ λέξις κουρραντιᾶ (Currants) τὴν ὁποίαν πρὸ τοῦ 1821 καὶ μέχρι σήμερον μετεχειρίζομεθα ὅπως ὀνομάζωμεν τὸν σταφιδοκαρπὸν, δὲν ἀποβλέπει τὴν κορινθιακὴν σταφίδα ἣν ὁ ταξειδιώτης Οὐίλλερ καλῶς ἐχαρκτηρίσει πρὸς διάκρισιν κουρραντοστάφυλλο (Currant grape).

Ἀλλὰ καὶ ἡ εἰρημένη ἐγκυκλοπαιδεῖα, ὕστερον τῆς λέξεως Currants μνημονεῖ τὸν σταφιδοκαρπὸν διὰ τῆς λέξεως ἐπίσης Currants, ἄνευ διαφορᾶς εἰς τὴν γραφὴν· προσθέτει μόνον, ὅτι εἰσάγονται ἐκ τῆς Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἡ ἐγκυκλοπαιδεῖα αὕτη οὐ μόνον διασαφίζει πρὸς ἡμᾶς ὅτι ἡ λέξις τοῦ κ. Ρωγόλφ δὲν ἀπεβλέπει τὸν ἡμέτερον καρπὸν, ὅπερ ἐπιβεβαίωσι, ὅτι ἡ σταφὶς δὲν εἶναι ἀσιανὸν προϊόν, ἀλλὰ λύει καὶ ἕτερον σπουδαῖον ζήτημα, περὶ τοῦ ὁποίου ἤδη ἀνέφερον, ὅτι οἱ Γάλλοι μετέφρασαν εἰς τοὺς ἀρχαίους τούτους χρόνους τοῦ σκότους τὴν λέξιν κουρραντιᾶ «Σταφίδα τῆς Κορίνθου», ὄχι διότι τὴν ἠγόραζον εἰς Κόρινθον καὶ μετέφερον κατ' εὐθείαν ἐκ Κορίνθου εἰς Μασσαλίαν, διότι οἱ Γάλλοι μόνον ἐκ Ζακύνθου τότε τὴν εἰσήγον εἰς Γαλλίαν.

Οἱ Ἀγγλοὶ ἔχουν, λέγει ἡ αὐτὴ ἐγκυκλοπαιδεῖα, καὶ εἰς Ζάκυνθον πρακτορεῖον διὰ τὴν φόρτωσιν τῆς, διότι ἡ Ζάκυνθος ἐτησίως σχηματίζει πέντε ἢ ἑξ ἠφορτία καὶ ἡ Κεφαλληνία τρία ἢ τέσσαρα, αἱ δὲ ἐπίλοιποι νῆσοι ἐν. Δύο ἢ τρεῖς Ὀλλανδοὶ ἐμπορεῖονται αὐτὴν καὶ εἰς Γάλλος, τῶν Ἀγγλῶν ἀναλισκόντων ἐξ ἡμέρας τὸ ποσὸν τῶν Ὀλλανδῶν καὶ Γάλλων ὁμοῦ. Οἱ Ζακύνθιοι ὀλίγον γνωρίζουν ὁποῖαν χρῆσιν ποιοῦμεν ἐν Ἀγγλίᾳ, πιστεύουν δὲ, ὅτι τὴν μεταχειρίζομεθα εἰς τὴν βαφὴν τῶν ὑφασμάτων».

Ἐπειδὴ ὡς παρακατιῶν ἀποδεικνύω, διὰ τοῦ Ἀγγλοῦ περιηγητοῦ Σάνδην, ἡ σταφὶς οὔτε τὸ 1610 ὑπῆρχεν εἰς Κόρινθον, ὅπως οἱ Γάλλοι μεταφέροντες αὐτὴν ἐκ Κορίνθου τὴν βαπτίσουν κορινθιακὴν, ἀλλὰ μόνον εἰς Ζάκυνθον, Κεφαλληνίαν, Πάτρας, Μεσολόγγιον καὶ τὴν τότε Γλαρέντζα, οὐδὲν σαφέστερον ὅτι οἱ Γάλλοι μετέφρασαν ἐσφαλμένως τὸ Currants κορινθιακὴν, διότι τότε, οὔτε ὁ κόλπος τῆς Κορίνθου ὀνομάζετο Κορινθιακὸς ἀλλὰ τῆς Λεπάντου. (ἀκολουθεῖ)

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΕΞΕΝΟΣ

Η ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΓΑΣΝΑΙΑ ΠΟΛΙΑΝΑΣ

(ὑπὸ τοῦ κόμητος Λέοντος Τελοστέϊ.)

(Συνέχεια)

Πάντες συγκατετίθησαν, καὶ περὶ τὴν τετάρτην ὥραν διηυθύνθημεν πρὸς τὸ δάσος. Ἐν παιδίον εὐρωστον κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον θὰ ὀνομάζω Σέμκα· ἐν παιδίον δωδεκαετὲς περίπου,

ἐνομαζόμενον Βαβίλο, τὸ ὁποῖον ἐβάδιζε πρὸς τὰ ἐμπρός, καὶ με φωνὴν αὐξομενιουμένην κατὰ διαφόρους τόνους, ἔκραζε : «Ἐλα 'δὼ ! εἰς πάντα ἐρχόμενον. Ὁ Πρόγκας, ἀσθενικός, γλυκὺς καὶ πλήρης πρότερήματος, υἱὸς πτωχῆς οἰκογενείας, φιλασθένου ἔνεκεν ἐλλειψέως ἐπαρκoὺς τροφῆς καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, ἤρχετο βαδίζων παρ' ἐμοί. Ὁ Φέδκας ἦτο μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ Σέμκα, καὶ δὲν ἔπαυε νὰ με συνδιαλέγηται μετὰ φωνῆς μοναδικῶς ἡσύχου, πότε μὲν διηγούμενος, ὅτι ἐδῶ ἐφύλαξε τοὺς ἵππους τὸ θέρος, καὶ πότε διαβεβαιῶν, ὅτι οὐδεὶς ὑπῆρχε κίνδυνος καὶ καταλήγων εἰς τὴν ἐρώτησιν : «Τί θὰ συνέβαινεν, ἐὰν ἐξαφνα προέκυπτε κίνδυνός τις ;»

Δὲν εἰσεδύσαμεν εἰς τὸ δάσος—τὸ τοιοῦτο θὰ ἦτο λίαν ἐπικίνδυνον, — ἀλλὰ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δάσους ἡ σκιὰ καθίστατο παχυτέρα. Μετὰ πολλοῦ κόπου διέκρινέ τις τὸν δρομίσκον. Τὰ φῶτα τοῦ χωρίου ἐχάνοντο ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν. Ὁ Σέμκας ἔστη καὶ ἤρχισε ν' ἀκούη.

— Σταθῆτε παιδιὰ ! . . Τί συμβαίνει ; εἶπεν αἰφνιδίως.

Ἐσιγήσαμεν. Ἀλλὰ δὲν ἤκούετο τίποτε. Ἐν τούτοις, ὁ φόβος ἤρχισε νὰ εἰσδύῃ εἰς τὰς καρδίας.

— Λοιπὸν, τί θὰ κάμωμεν ἐὰν ἐξαφνα φανῇ κενάνας λύκος ; . . ἠρώτησεν ὁ Φέδκας.

Ἐπιλήσαμεν περὶ τῶν ληστῶν τοῦ Καυκάσου. Ἀνεμνήσθησαν τὴν ἱστορίαν τοῦ Καυκάσου, τὴν ὁποίαν τοῖς εἶχον διηγηθῆ πρὸ πολλοῦ, καὶ ἐκ νέου τοῖς ὁμίλουν περὶ τῶν Ἀδρέκ, τῶν Κοζάκων καὶ τῶν Χατζή-Μουράτ.

Ὁ Σέμκας ἐβάδιζεν ἐπὶ κεφαλῇ, ποιῶν μεγάλους βηματισμούς μετὰ τὰ μακρὰ ὑποδήματά του. Ὁ Πρόγκας ἤθελε νὰ βαδίζῃ πλησίον μου, ἀλλ' ὁ Φέδκας τὸν ὥθησεν ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ, καὶ ὁ Πρόγκας, αἰέποτε ὑποτασσόμενος εἰς ὅλους ἐξ αἰτίας τῆς πτωχείας του, εὐχαριστεῖτο, εἰς τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα μέρη τῆς διηγήσεώς μου, νὰ βηματίζῃ εἰς τὰ πλάγια, καίτοι ἠναγκάζετο νὰ βυθίζεται εἰς τὰς χιόνας μέχρι τῶν γονάτων.

Ὅταν τις λάβῃ παῖραν τινὰ τῶν παιδιῶν τῶν μουζίκων, παρατήρεῖ, ὅτι δὲν εἶναι συνηθισμένα νὰ δέχωνται πάσης φύσεως θωπείας.

Μοὶ συνέβη νὰ ἴδω, ἐν τινι χωρικῷ σχολείῳ, μίαν κυρίαν, ἥτις ἐπιθυμοῦσα νὰ θωπεύσῃ ἓν παιδάριον, τὸ ἐφίλησε λέγουσα αὐτῇ : «Ἐλα νὰ σὲ φιλήσω πουλάκι μου !» Καὶ τὸ παιδίον, κατεντροπιασμένον καὶ προσβεβλημένον, δὲν ἐνόει ποσῶς διατὶ ἐφῆρθησαν οὕτω πρὸς αὐτό.

Παιδίον πενταετὲς ἀποφεύγει τὰς θωπείας. Εἶνε ἤδη ἀνὴρ.

Διὰ τοῦτο, ἐξεπλάγην ὅταν ὁ Φέδκας, ὅστις ἐβάδιζε παρ' ἐμοί, κατὰ τὴν συγκινητικωτέραν περίοδον τῆς διηγήσεως, με ἔψαυεν αἰφνιδίως διὰ τῆς χειρίδος του, καὶ ἔπειτα, κρατῶν δύο δακτύλους μου διὰ τῆς παλάμης του, ἔσφιγγεν αὐτούς. Ὅταν ἐσίγησα, ὁ Φέδκας με παρεκάλει νὰ ἐπαναλάβω, μετὰ φωνῆς τόσο ἱκετευτικῆς, τόσο συγκινημένης, ὥστε μοὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀρνηθῶ.

— Καὶ σὺ, φύγε ἀπ' ἐμπρός ! εἶπεν ἄπαξ με φωνῇ

νῆς ὀργίλῃν πρὸς τὸν Πρόγκαν, ὅστις ἐβάδιζε πρὸς τὰ ἐμπρός.

Καθίστατο σκληρὸς, ἐνῷ ταῦτοχρόνως συνεκινεῖτο φοβερὰ, κρατῶν πάντοτε τὸν δακτύλον μου· οὐδεὶς ἔπρεπε νὰ τολμήσῃ νὰ διακόψῃ τὴν ἡδονὴν του.

— Ἀκόμη ! ἀκόμη ! ἰδοὺ ὅτι εἶναι καλόν.

Ἐἴχομεν παρέλθει ἤδη τὸ δάσος, καὶ ἤρχίζομεν νὰ προσεγγίζωμεν εἰς τὴν κώμην.

— Ἀκόμη ! μοὶ εἶπον πάντες μετὰ φωνῇ, βλέποντες τὰ φῶτα ἅς περιδιαβάσωμεν ἀκόμη !

Ἐπεριπατοῦμεν σιωπηλοὶ, γλιστρούντες ἐνίοτε ἐπὶ τοῦ ὀλισθηροῦ καὶ κακῶς κεχαρκαγμένου μονοπατίου. Τὸ λευκὸν σκότος—διότι ἐχινύζεν—ἐφαίνετο ὡσεὶ κινούμενον πρὸ τῶν ὀμμάτων ἡμῶν. Τὰ νέφη ἐκαμηλοῦντο, ὡς νὰ τὰ ὥθει κάποιος πρὸς ἡμᾶς. Ὁ ἀνεμος ἐφύσα ἰσχυρῶς, ἀλλὰ περὶ ἡμᾶς ὑπῆρχεν ἡσυχία, ἐπειδὴ τὸ δάσος ἀνέκοπτε τὴν δύναμίν του.

Ἐπ' ἐρώτησιν τὴν διήγησίν μου : «Ὁ Ἀδρέκ περικυκλωθεὶς ἤρξατο νὰ ἄδῃ, καὶ ἔπειτα ἐρρίφθη μόνος ἐπὶ τοῦ ἐγγχειριδίου».

Πάντες ἐσίγουν.

— Ἀλλὰ διατὶ ἤρχισε νὰ ἄδῃ, ἅμα ὡς εἶδεν αὐτὸν περικυκλωθέντα ; Ἠρώτησε τέλος ὁ Σέμκας.

— Ἀλλὰ σοὶ εἶπον, ὅτι προητοιμάζετο εἰς τὸν θάνατον ! ἀπήντησεν ὁ Φέδκας λυπημένος.

— Πιστεύω, ὅτι ἔψαλλε κάμμιαν προσευχὴν, προσέθηκεν ὁ Πρόγκας.

Ὅλοι παρεδέχθησαν τὴν ἰδέαν.

Ὁ Φέδκας ἐσταμάτησεν αἰφνιδίως.

— Πῶς λοιπὸν ! εἶπετε ὅτι ἡ θεία σας ἐκόπη τὸν τράχηλον ; ἠρώτησε. —Τοῦτο τὸν ἐφόβιζεν ὀλιγότερον. —Διηγηθῆτε ! Διηγηθῆτε !

Καὶ τοῖς εἶπον μίαν φορὰν ἀκόμη τὴν φοβερὰν ἱστορίαν τῆς δολοφονίας τῆς κομήσσης Τολστόϊ, καὶ ἴσταντο ἀκίνητοι καὶ σιωπηλοὶ περὶ ἐμὲ, μετὰ ὀμματα πρωσηλωμένα ἐπὶ τοῦ προσώπου μου.

— Τὸν συνέλαβον, τὸν ληστὴν ! ἔλεγεν ὁ Σέμκας.

— Ὅποιος τρόμος δι' αὐτὸν, νὰ μεταβῇ τὴν νύκτα, νὰ τὴν καταλάβῃ ὑπνώττουςαν καὶ νὰ κόψῃ τὸν τράχηλόν της ! ἔλεγεν ὁ Φέδκας. Ἐγὼ θὰ ἐφευγον.

Καὶ ἔσφιγγεν ἰσχυρότερον τοὺς δύο μου δακτύλους ἐντὸς τῆς παλάμης του.

Ἔστημεν εἰς τὸ μικρὸν δάσος, ὅπερ εὐρίσκεται ὀπισθεν τῶν περιβαλίων, ἐνθα εἰσὶν αἱ θυμωναὶ εἰς τὸ ἄκρον τῆς κώμης. Ὁ Σέμκας συνέλεξε κλάδον ξηρὸν ἐκ τῆς χιόνος καὶ ἐκτύπησε τὸν παγωμένον κορμὸν μιᾶς φιλύρας. Λευκὰ συντρίμματα πάγου, ἀνατιναχθέντα ἐκ τοῦ κλάδου, ἔπεσον ἐπὶ τῶν πέλων ἡμῶν, καὶ ὁ ἤχος ἀντήχησε μονοτόνως εἰς τὸ δάσος.

— Λέων Νικολάεβιτς, μοὶ εἶπεν ὁ Φέδκας (ἐνόμιζον ὅτι ἐμελλε νὰ μοὶ ὁμιλήσῃ περὶ τῆς κομήσεως), διατὶ νὰ μάθῃ κανεὶς νὰ τραγοῦδῇ ; Ὁμολογῶ, ὅτι πολλάκις ἐσκέφθην, εἰς τί χρησιμεύει τὸ ἄδειν.

Πῶς, ἀπὸ τῆς φρίκης ἣν τῷ ἐνέπνεεν ἡ δολοφονία, μετεπήδησεν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ; Ὁ Θεὸς τὸ ἤξευρε. Ἀλλ' ἐξ ὧν τῶν ἐνδείξεων, ἐκ τοῦ ἤχου τῆς φωνῆς, ἐκ τῆς σοβαρότητος μετ' ἧς ἀνέμενε τὴν ἀπάντησιν, καὶ ἐκ τῆς προσεκτικῆς σιγῆς τῶν ἄλ-

λων δύο, προέκυπτεν, διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο συνεδέετο πολὺ καὶ φυσικώτατα μετὰ τὴν προλαβοῦσαν συνδιάλεξιν.

— Εἰς τί χρησιμεύουν τὰ σχέδια, εἰς τί χρησιμεύει ἡ καλλιτεχνία; εἶπον, χωρὶς νὰ εἶμαι ἀπολύτως εἰς θέσιν νὰ τῷ ἐξηγᾷ εἰς τί ἡ καλλιτεχνία χρησιμεύει.

— Εἰς τί χρησιμεύουν αἱ σχεδιάσεις; ... ἐπανέλαβε μετ' ἡθοὺς σκεπτικόν.

Ἠρώτησεν ἔπειτα:

— Εἰς τί χρησιμεύει ἡ καλλιτεχνία;

Δὲν ἠδυνάμην, δὲν ἤξευρον πῶς νὰ τῷ ἐξηγῶ τοῦτο.

— Εἰς τί χρησιμεύουν αἱ σχεδιάσεις! εἶπεν ὁ Σέμκας. Εἰς τὸ νὰ σχεδιάζῃ τις τὰ πάντα, εἰς τὸ ν' ἀνταναστήσῃ διὰ γράμμων οἰονδήποτε ἀντικείμενον.

— Ὅχι, αὐτὸ εἶναι ἡ ἱερογραφία, ἀπήντησεν ὁ Φέδκας. Ἀλλὰ διατί νὰ ζωγραφίζωσι πρόσωπα;

Ἡ ὑγιὲς φύσις τοῦ Σέμκα δὲν περιήρχετο οὐδὲν εἰς ἀμνηχανίαν.

— Καὶ εἰς τί χρησιμεύει ἡ ράβδος; Εἰς τί ἡ φιλλύρα; εἶπεν.

— Μαχίστα, εἶνε ἀληθές, εἰς τί χρησιμεύει ἡ φιλλύρα; ἠρώτησα.

— Ἀλλὰ πρὸς κατασκευὴν δοκῶν, ἀπήντησεν ὁ Σέμκας.

— Καὶ τὸ θέρος, εἰς τί χρησιμεύει, ὅταν δὲν εἶναι κεκομμένη;

— Εἰς οὐδέν!

— Ὅχι, ὅχι, ἐπέμεινεν ὁ Φέδκας. Διατί λοιπὸν, πράγματι, φύεται ἡ φιλλύρα;

— Καὶ οὕτως, ἤλθομεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι παρὰ τοῦτο τοῦ χρησίου ὑπάρχει καὶ τὸ καλόν, καὶ ὅτι ἡ καλλιτεχνία εἶναι τὸ καλὸν ἐνόησαν μετὰ ἀμφοτέροι, ὡς καὶ ὁ Φέδκας, διατί φύεται ἡ φιλλύρα, καὶ διατί πρέπει νὰ ᾄδῃ τις.

Ὁ Πρόγκας συνεφώνησε μετ' ἡμῶν, ἀλλ' αὐτὸς ἐνόει καλλίον τὸ ἠθικὸν καλόν—τὴν ἀγαθοεργίαν.

Ὁ Σέμκας, χάρις εἰς τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀγχίνοισαν, ἐνόει ἐπίσης, ἀλλὰ δὲν ἐχώριζε τὸ καλὸν ἐκ τοῦ ὠφελίμου. Ἀμφέβαλλε, ὅπως συμβαίνει ἀρετὰ συχνὰ εἰς τοὺς ἔχοντας μεγάλην ἀγχίνοισαν, οἵτινες, αἰσθανόμενοι ὅτι ἡ καλλιτεχνία εἶναι δύναμις, δὲν αἰσθάνονται ἐν τῇ ψυχῇ των τὴν ἀνάγκην τῆς δυνάμεως ταύτης. Καθὼς αὐτοὶ, ἤθελε καὶ οὗτος νὰ φθάσῃ εἰς τὴν καλλιτεχνίαν διὰ τῆς ἀγχινόισας καὶ ν' ἀνέψῃ ἐν ἐκὺ τῷ τὴν φλόγα ταύτην.

— Ὁ ψάλλωμεν αὖριον τὸν ψαλμὸν «Εἴμι...» ἤξεύρω τὸ μέρος μου.

Τὸ παιδίον τοῦτο ἔχει τὴν ἀκοὴν καλὴν, ἀλλὰ στερεῖται καλλιαισθησίας καὶ χάριτος ἐν τῷ ᾄσματι.

Ὁ Φέδκας λοιπὸν εὗρισκεν, ὅτι ἡ φιλλύρα εἶναι ὠραία μετὰ τὰ ῥύλλα αὐτῆς, καὶ ὅτι τὸ θέρος εἶναι λίαν εὐχάριστον νὰ τὴν παρατηρῇ τις, καὶ ὅτι δὲν χρειάζεται τίποτε περισσότερον. Ὁ Πρόγκας ἐφρόνει, ὅτι εἶναι λυπηρὸν νὰ τὴν κόπῃ τις, διότι καὶ τὸ δένδρον εἶναι ὃν ἐμψυχον.

Ὁ Σέμκας δὲν εἶπε τίποτε, ἀλλ' ἐσκέπτετο προφανῶς,

ὅτι καθίσταται ὀλιγώτερον χρήσιμον τὸ δένδρον, ὅταν ἀπαξ σαπῇ. Μοὶ εἶνε δυσκόλον νὰ ἐπαναλάβω ὅλας τὰς γνώμας, τὰς ὑποίας ἀντηλλαξάμεν τότε, ἀλλ' ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἶπαμεν, ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ρηθῇ περὶ χρησιμότητος καὶ περὶ καλλονῆς, πλαστικῆς τε καὶ ἠθικῆς.

Διηυθύνθημεν πρὸς τὴν κώμην. Ὁ Φέδκας δὲν ἔφηνη τὴν χεῖρα μου ὡς μοὶ ἐφαίνετο, εἰς ἐνδειξιν εὐγνωμοσύνης. Ἐπὶ μακρὸν τοιαύτη οἰκειότης δὲν εἶχεν ἐπικρατήσῃ μετὰ ζῦ μας. Ὁ Πρόγκας ἐβόδιζε πλησίον ἡμῶν, ἐπὶ τῆς πλατείας ὑδοῦ τοῦ χωρίου.

— Βλέπετε, ὑπάρχει φῶς, ἀκόμη εἰς τοῦ Μαζινόβ! εἶπε... Σήμερον, καθ' ὃν χρόνον μετέβαινον εἰς τὴν σχολὴν, ὁ Γαβροῦκας ἐξήρχετο τοῦ καπηλείου, προσέβηκε, μέθυτος, ἐντελῶς μεθυσμένος. Ὁ ἵππος τοῦ ἦτο ὅλος κεκαλυμμένος ὑπ' ἀφροῦ, καὶ αὐτὸς τὸν συνέτριβεν εἰς τὰς μαστιγώσεις. Λυποῦμαι ἀκόμη, σὺ, βεβαίως. Διατί νὰ κτυπᾷ τὸ ζῶον;

— Σήμερον ὁ πατήρ, ἔλεγεν ὁ Σέμκας, ἔφερε τὸν ἵππον τοῦ ἐκ Τούλας καταχιονισμένου τὸν ἀφῆκε, καὶ αὐτὸς κοιμάται, ἀναίσθητος ἐκ τῆς μέθης.

— Καὶ ὁ Γαβροῦκας ἐμστίγωσε τὸν ἵππον τοῦ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς... Πόσον λυποῦμαι ἀκόμη, ἐπανελάμβανεν ὁ Πρόγκας. Διατί νὰ τὸ κτυπᾷ; Εἶχε καταβῆ, διὰ νὰ τὸν μαστιγώσῃ.

Ὁ Σέμκας ἔστη αἰφνιδίως.

— Οἱ ἰδικοί μου ἤδη ἐκοιμήθησκον, εἶπε βλέπων ἐπὶ τῶν παραθύρων τῆς μελαίνης καλύβης αὐτοῦ.

— Δὲν θὰ μᾶς συνοδεύσῃς ἐπὶ μακρότερον;

— Ὅχι. — Καλὴν νύκτα, Λέων Νικολάεβιτς! ἔκραζεν αἰφνης, καὶ ἀποσπώμενος ἐκ τῆς συντροφίας ἡμῶν μετὰ προφανοῦς δυσκολίας, ἔτρεξε πρὸς τὴν θύραν τοῦ οἴκου του, ἐντὸς τῆς ὑποίας ἐξηφανίσθη.

— Θέλεις νὰ μᾶς ὁδηγήσῃς, κατ' ἀρχὰς τὸν ἕνα, καὶ ἔπειτα τὸν ἄλλον; εἶπεν ὁ Φέδκας.

Ἐπανελάβαμεν τὴν πορείαν ἡμῶν. Εἰς τοῦ Πρόγκα ἐφαίνετο ἀκόμη φῶς. Παρατηρήσαμεν ἐκ τοῦ παραθύρου. Ἡ μήτηρ του, γυνὴ ὑψηλὴ, ὠραία, μετ' ὄφεις καὶ ὀφθαλμούς μελανοὺς, ἀλλ' ἀπηυδμημένη, ἐκάθητο παρὰ τὴν τράπεζαν καὶ ἐκαθάριζε γεώμηλα. Εἰς τὸ μέσον μίαν κοιτὴν ἐκρέματο. Ἡ μαθηματικὴ τῆς δευτέρας τάξεως, ἕτερος ἀδελφὸς τοῦ Πρόγκα, ὄρθιος παρὰ τὴν τράπεζαν, ἔτρωγε γεώμηλα μετ' ἄλλας. Ἡ καλύβη ἦτο μαύρη, λίαν μικρὰ καὶ ἀκάθαρτος.

— Δὲν ὑπάρχουν κίνδυνοι διὰ σέ! ἔκραζεν ἡ μήτηρ τοῦ εἰς τὸν Πρόγκαν. Ποῦ ἦσο;

Ὁ Πρόγκας ἐμειδίασεν ἡτυχῶς καὶ θλιβερῶς, βλέπων διὰ τοῦ παραθύρου. Ἡ μήτηρ τοῦ ἐνόησεν, ὅτι δὲν ἦτο μόνος, καὶ ἡ φυσιογνωμία τῆς ἔλαβεν ἀμέσως ἑκφρασιν ἄλλοιαν, γλυκεράν καὶ ὑποκριτικὴν.

Δὲν ἔμεινε πλέον, εἰμὴ ὁ Φέδκας.

— Ἐχομεν ράπτρας εἰς τὸ σπῆτι, διὰ τοῦτο ὑπάρχει φῶς, εἶπε μετὰ γλυκεῖαν φωνήν. Καλὴν νύκτα, Λέων Νικολάεβιτς!

Καὶ ἤρξατο νὰ κτυπᾷ τὴν θύραν.

— Ἀνοίξατε! ἀνεφώνησε διὰ τῆς μικρᾶς κρυσταλλίνης φωνῆς του, ἥτις ἀντήχησεν ἐν τῇ μεγάλῃ χειμερινῇ σιγῇ τοῦ χωρίου.

Ἠγγήσαν ὀλίγον νὰ ἀνοίξωσιν. Ἐρριψά ἐν βλέμματι

διὰ τοῦ παραθύρου. Ἡ καλύβη ἦτο μεγάλη. Ὁ πατήρ ἐπαιξε χαρτί με τοὺς ράπτας. Τινὰ χαλκὰ νομίσματα ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Ἀνοίξατε!

Ἡ ὑπηρετρία ἦλθε ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν.

— Καλὴν νύκτα! μοι εἶπεν ἐκ δευτέρου ὁ Φέδκας. Ὁ πηγαίνωμεν καθ' ἐκάστην νὰ περιπατῶμεν τοιοῦτοτρόπως. (ἀκολουθεῖ)

ΤΟ ἘΑΡ

Εὐρισκόμην εἰς μίαν ἐκ τῶν ἐξοχῶν τῆς πατρίδος μου· ὁ μὲν μάρτιος προσήγγιζεν εἰς τὰ τέλη αὐτοῦ· αἱ χιόνες εἰσέτι διετηροῦντο εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν, καὶ μόλις πρὸ δεκαπενθημερίας εἶχον τακτῇ εἰς τὰς κλιτύας, εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὰς πεδιάδας. Ἡ χλόη ἤρχιζε νὰ καλύπτῃ τὴν γῆν νεάζουσα καὶ εὐρωστος, καὶ τὰ δένδρα περιβάλλοντο ἤδη ὑπὸ τοῦ μαγευτικοῦ κόσμου τῶν ἀνθῶν. Ἀὖρα δροσερὰ καὶ μυρωμένη ἐφύσα εἰς τὰς κοιλάδας, ἐνῶ εἰς τὰς κορυφὰς τὸ ψῦχος ἦτο εἰσέτι ἐπαισθητόν.

Ἐκαθήμεν παρὰ τὴν ρίζαν μεγάλης φηγοῦ, εἰς τοὺς πρόποδας τερπνοῦ λόφου, καὶ ἐβλεπον. Ἐμπρὸς μου, εἰς ἀπόστασιν δύο βημάτων, διήρχετο ἑλικοειδῶς, ἡσυχος καὶ σιγανὸς ρυάξ, τὰ διαυγῇ τοῦ ὁποίου ὕδατα εἶχον πληθυνθῇ, ἕνεκα τῆς τήξεως τῶν χιόνων. Χάλικας δὲν εἶχεν εἰς τὰς ὄχθας του· ἡ χλόη προῦχθαι ἀμφοτέρωθεν μέχρι τοῦ ὕδατος, ὅπερ ἔβρεχε τὰς ρίζας τῶν χόρτων, ὧν τὰ ὑψηλότερα ἐμουσκεύοντο, κλίνοντα νωχελῶς ἐντὸς τοῦ ρυάκος τὰς κορυφὰς αὐτῶν. Καὶ τοσοῦτον ἦσαν διαυγῇ τὰ νερά ἐκεῖνα, ὥστε, καθαρῶτατα διεκρίνετο ἡ λεπτή καὶ λευκάζουσα ἄμμος, ἥτις ἐκάλυπτε τὴν κοίτην τοῦ ρυάκος. Ὀλίγον παρέκει, μία κομψὴ νῆσσα ἐκολύμβα μετὰ δεκάδος κιτρινοχρῶν νεοσσῶν, βυθιζόντων ἀδιακόπως ἐντὸς τοῦ ὕδατος τὰς μικρὰς κεφαλὰς των, καὶ ἀνατινασσόντων αὐτὰς, μετ' ὅσον προκαλοῦντα τὸ μειδίαμα τοῦ παρατηρητοῦ.

Πέραν, ἡ ὄρασίς μου ἐξετείνετο εἰς βουνόν, κεκαλυμμένον ὑπὸ δάσους πυκνοῦ, οὗτινος τὰ δένδρα, ἐστολίζοντο ὑπὸ τῶν ἑαρινῶν ἀνθῶν, ποικιλλόντων καθ' ὅλας τὰς ἀποχρώσεις τοῦ λευκοῦ, τοῦ ἐρυθροῦ καὶ τοῦ κιτρινωποῦ, καὶ παρίστων τὸ ὡραιότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον τῶν θεαμάτων, ἅτινα δύναται νὰ μᾶς παρὰσχῇ ἡ φύσις· ἐπὶ δὲ τῶν κλάδων αὐτῶν ἐκελάδουν κατὰ χιλιάδας αἱ χελιδόνες. Κάτωθεν ἐνὸς τῶν τελευταίων δένδρων τοῦ δάσους, ἐκοιμάτο βοσκὴς, ἀφίς εἰς πελώριον λευκὸν κύνα τὴν φροντίδα τῆς ἐπαγρυπνήσεως ἐκατοντάδος περίπου προβάτων, διεσκορπισμένων καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τῆς κοιλάδος. Καὶ διεκρίνοντο ταῦτα τοῦ καὶ τοῦ, ἀνὰ μέσον τῶν ὑψηλῶν χόρτων, εὐτραφῇ καὶ λευκᾷ, οἱ δὲ μικροὶ κωδωνίσκοι των ἤχουν χαρμωδύνως, διακόπτοντες τὴν μεγάλην τῆς φύσεως σιγὴν.

Ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ὄχθης τοῦ ρυάκος, εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν, ἡ πλοῦτο δρομίσκος, ἄγων ἐκ τοῦ χωρίου εἰς τοὺς ἀλευρομύλους. Ἐπὶ τοῦ δρομί-

σκου τούτου, διέκρινον μακρόθεν δύο νεαρὰς χωρικὰς, καμμπομένας ὑπὸ τὸ βάρος μεγάλων σάκκων σίτου, τὸν ὅποιον ἐπὶ τῆς ράχεώς των ἐκόμιζον εἰς τὸν μύλον, διὰ νὰ ἀλεσθῇ. Τὰ ἡλιοκατὰ πρόσωπά των περιερέοντο ὑπὸ ἀφθόνου ἰδρωτός, καὶ οἱ γυμνοὶ πόδες των, πρὸς πᾶν ἄλλο ὁμοιάζοντες ἢ πρὸς πόδας γυναικείους, ἔτυπον μετὰ ῥώμης τὸ σκληρὸν ἔδαφος. Καὶ οὕτω βαδίζουσαι, βραδέως ἐγένοντο ἄφαντοι, κατὰ τὰς ἐσχατίας τῆς κοιλάδος.

Ἄλλ' ἰδοὺ κερβάνιον Κούρδων σκηνιτῶν, οὔτινες, περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐγκαταλείποντες τὰς χειμερινὰς διαμονὰς των, μετοικοῦσι διὰ τὸ ἔαρ, ὅπως πῆξωσι τὰς σκηνάς των ἐκεῖ, ὅπου θὰ εὕρωσι πλουσιωτέραν βοσκὴν, καλλίτερον ἄερα καὶ ἀφθονώτερον ὕδωρ. Ἡ ἔμπροσθέν μου διερχομένη μετοικεσία ἦτο πλουσίου τινὸς Κούρδου φυλάρχου, τοῦ Γιαχγιά βέη. Οὗτος, ἐπιβαίνων μεγαλοπρεποῦς ψαροῦ ἵππου τῆς Ἀραβίας μετ' ἀργυροκοσμῆτους χαλινούς, εἶχε διέλθει πρὸ ἡμισείας ὥρας, μεταβαίνων ἐμπρὸς, ὅπως παρασκευάσῃ τὸ καταλληλότερον κατάλυμα διὰ τὴν μεγάλην πληθύν των κτηνῶν του, τῶν δούλων του, τῶν προστατευομένων του, καὶ τῶν μελῶν τῆς ἰδίας αὐτοῦ οἰκογενείας. Ἦδη δὲ, διήρχετο τὸ κερβάνι του, οὗτινος προεπορεύετο ποίμνιον ἐκ χιλίων περίπου προβάτων, ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν πέντε ἢ ἑξ ποιμένων καὶ ἐνὸς ἀρχιποιμένου, ἔχοντος σὺν αὐτῷ εἰκοσάδα πελωρίων κυνῶν. Ἡκλούθει ἐκατοντὰς ἀγελάδων καὶ βουβάλων ὑπὸ ἰδιαίτερον βοσκόν, καὶ ὅπιν ἤρχοντο δεκαπέντε ἢ εἰκοσιν ὄνοι, πεφορτωμένοι διάφορα τρόφιμα, σκεύη, ἐπιπλα, κλπ. Ὅπισθεν ἐκάστου ὄνου ἤρχετο καὶ μία γυνή, ἥτις, εἴτε νεαρά ἦτο εἴτε γράϊα, ἐβάδιζε συνήθως γυμνόπους, ἢν ἐνδεδυμένη πενιχρότατα, εἶχε τὴν ὄψιν ἡλιοκατὰ καὶ τὰς χεῖρας τραχείας καὶ χονδροειδεῖς· ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα παχείαν ράβδον, καὶ ἔφερεν ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς ἢ εἰς τὴν ράχιν τῆς, βάρος τι, σκεύος, δηλαδὴ σάκκον, καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνῆκον εἰς τὰς ἀποσκευὰς τοῦ βέη.

Κατόπιν τῶν γυναικῶν τούτων καὶ τῶν ὄνων, ἤρχετο ἡ σύζυγος τοῦ βέη, Κούρδισσα νεαρά καὶ ὡραία, ὑψηλὴ τὸ ἀνάστημα καὶ ἀγέρωχος τοὺς τρόπους, ἱππεύουσα μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ ἐπιδεξιότητος λαμπρὸν μέλανα ἵππον, ἐστολισμένον μετ' χρυσᾷ φάλαρα, μετ' πολυτίμους ἀργυροὺς χαλινούς, καὶ μετ' ἐπιλαίμια, δι' ὧν συνήθιζον νὰ στολίζωσι τοὺς ἵππους τῶν οἱ Κούρδοι. Ἡ μεγαλοπρεπὴς αὕτη γυνή, οὐδὲν ἔχουσα γινώσκον ἢ κάλυμμα ἐπὶ τοῦ ὡραίου προσώπου αὐτῆς, ἦτο ἐνδεδυμένη πλουσιωτάτην κουρδικὴν στολὴν, ἐξ ἀτλαζίου καὶ κατηφῆ χρυσοκεντήτων, καὶ ἔφερεν ἐπὶ τοῦ τραχήλου καὶ τοῦ στήθους ἀφθόλους ὀρμαθοὺς χρυσῶν νομισμάτων. Τὸ μόνον, ὅπερ τὴν προσήγγιζε πρὸς τούρκισσαν, ἦτο ἡ λεπτὴ μεταξωτὴ σινδὼν, δι' ἧς περιέβαλλε τὸ κομψὸν σῶμα τῆς. Ἐβλεπε περὶ ἑαυτὴν ὑπερηφάνως, καὶ οὐδὲ βλείμματος κατεδέχετο νὰ ἀξιοῖ τὴν εἰκοσάδα τῶν ἀθλίων γυμνοπόδων καὶ κακοενδεδυμένων γυναικῶν, αἵτινες, ὡς εἴπομεν, ἐπιπόνως ἐβαδίζον ὀπίσθεν τῶν ὄνων, βασταύουσαι σκεύη ἐπὶ τῶν ὤμων των. Ἀνῆκον εἰς τὴν φυλὴν ἐφ' ἧς ἤρχεν ὁ ἀνὴρ